



Poikkeaminen rauhoitetun eliölajin rauhoituksesta, lupa rauhoitussäännöksistä poikkeamiseen jokihelmisimpukan osalta, Lapin maakunta

Asia

Luonnonsuojelulain 83 §:n mukainen lupahakemus jokihelmisimpukan rauhoitussäännöksistä poikkeamiseen

Hakija

[REDACTED]

Hakemus

Hakija hakee lupaa poiketa jokihelmisimpukan (*Margaritifera margaritifera*) eli raakun luonnonsuojelulain mukaisista rauhoitussäännöksistä. Yhtymä toimii konsulttina jokihelmisimpukkaa ja sen elinpaikkoja koskevissa hankkeissa ja tarvitsee niihin osallistuakseen voimassa olevan poikkeuslupan. Vaikka yhtymäni on luotu äskettäin, minulla on melkein 30 vuoden kokemus virtavesi- ja jokihelmisimpukoiden inventoinneista, raakkupopulaation tilan tutkimuksesta, uusien raakkupopulaatioiden etsinnöistä ym. (CV liitteenä). Varsinkin populaation tilan määrittäminen edellyttää simpukoiden mittaamista, nostamista hetkeksi rannalle ja kuvaamista. Sen jälkeen raakut palautetaan elinpaikkaansa. Poikkeuslupaa tarvitaan myös hankkeisiin, mihin kuuluu simpukoiden siirtäminen esimerkiksi jonkun tiehankkeen vuoksi.

Toimenpiteet:

Populaation tilatutkimuksen tekoon ja seurantaan jokikohtaisesti satunnaisotoksiin perustuvilla linjalaskennoilla, missä raakut nostetaan ja mitataan. Satunnaislinjojen pituus on 20 m ja näitä on joen pituudesta riippuen 15–21 kpl. Jaksojen alku- ja loppukoordinaatit sekä maamerkit alku- ja loppupisteessä kirjataan muistiin. Tämän jälkeen sukeltaja tutkii alueen virtaa vasten uiden ja laskee linjalla havaitsemansa raakut. Tutkimus tapahtuu enimmäkseen pintasukeltamalla, tarpeen mukaan käytetään myös SCUBAa tai vesikiikaria. Selvästi juveniiliset raakut (alle 50 mm) linjalta mitataan ja palautetaan heti samaan paikkaan. Lisäksi tallennetaan tietoja raakkujen syvyysjakaumasta ja esiintymistiheyksistä sekä jokihabitaateista, pohjanlaaduista, vesikasvillisuudesta, pohjalla olevasta puuaineksesta ja havaituista kaloista. Kun edellä mainitut havainnot on tallennettu, kerätään laskentalinjan välittömästä läheisyydestä simpukkanäyte (15 kpl) kuoren pituusmittauksiin. Raakut

kerättään näytteeseen siinä järjestyksessä, kun ne joen pohjalla havaitaan, jolloin ne edustavat ko. paikan simpukoiden kokojakaumaa. Mittaamisen jälkeen simpukat palautetaan välittömästi takaisin jokeen samalle alueelle, mistä ne on poimittu.

Linjojen perusteella valitaan joesta eri-ikäisille raakuille sopivin alue ja mitataan sieltä 100 kpl raakkuja, jotta selvitetään populaation koon jakauma ja juveniilisten raakkujen osuus kannasta. Simpukat palautetaan jokeen heti mittaamisen jälkeen. Samaa metodologiaa on käytetty raakkukantojen tilan tutkimukseen Suomessa jo parikymmentä vuotta, joten vertailukelpoisten tulosten saamiseksi myös raakkukantojen seurantaan käytetään samaa metodologiaa.

Raakkujen siirtämiseen. Muutamissa hankkeissa voi olla tilanne, että raakkuja joudutaan siirtämään hankkeen kohdejoilla jonkun siltaprojektin tai kunnostuksen alta. Silloin raakkuja siirretään saman joen sisällä lähimpään sopivaan paikkaan. Samoin voi olla tilanne, että vanhat raakut ovat eri alueella kuin hyvä taimenkanta, jolloin luontaisen lisääntymisen edellytykset ovat huonot ja jopa todennäköinen syy sille ettei uusia simpukoita ole syntynyt. Näillä kohteilla parannetaan naarassimpukoiden hedelmöitysmahdollisuuksia ja raakun toukkien tarttumista isäntäkalojen kiduksille keräämällä raakkuja yhteen tapauskohtaisesti siellä, missä joen tai puron raakkukanta on harva ja yksilöt erillään toisistaan (Raakkustrategia kohta 2.4). Kyse on korkeintaan noin 250 simpukan siirtämisestä yhteensä em. purolla. Purosta toiseen simpukoita ei siirretä. Siirrettävistä simpukoista pidetään tarkkaa kirjanpitoa siirtopaikkojen välillä.

Ajankohta ja alue

Haemme lupaa 1.11.2025 - 1.11.2030 Lapin alueella sijaitsevien raakkujokien hankeprosesseissa osallistumiseen.

Poikkeuslupaa haemme seuraaville henkilöille

Haemme lupaa seuraaville henkilöille ja heidän johdollaan työskenteleville kenttäavustajille:

_____ vesibiologi, MSc

Maastotyöntekijät; nimet ilmoitetaan hankkeittain, kun tiedetään, ketkä lupaa käyttävät.

LAPIN ELINKEINO-, LIIKENNE- JA YMPÄRISTÖKESKUKSEN RATKAISU

Lapin elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskus myöntää pyydetyn luvan seuraavin ehdoin:

1. Tätä lupaa saavat käyttää vain tämän luvan **HAKEMUS** kohdassa (edellä) mainitut henkilöt raakkujen inventointi ja populaation tilan tutkimuksiin liittyvissä töissä. Mahdolliset lisähenkilöt tulee ilmoittaa Lapin ELY-keskukseen (1.1.2026 alkaen Lupa- ja valvontavirastoon) välittömästi, kun henkilöt ovat tiedossa. Hakija vastaa siitä, että kaikki luvan mukaisesti toimenpiteisiin osallistuvat henkilöt noudattavat tämän luvan ehtoja. **Hakemuksesta poiketen** lupaa ei myönnetä raakkujen siirtoon, vaan mahdollisiin siirtoihin liittyvät luvat haetaan hankekohtaisesti, kun siirtoa vaativat simpukkaesiintymä on tiedossa.

2. Simpukoita etsittäessä ja nostettaessa tarkasteltavaksi, on toimittava niin, ettei toiminta-alueelle jääville simpukoille, vesistöjen vedenlaadulle tai selvitysalueiden pohjalle aiheudu minkäänlaista vahinkoa toiminnasta.
3. Simpukoiden lajimääritys ja populaation tilan arvioimiseksi tehtävät mittaukset on suoritettava mahdollisimman nopeasti ja niin, ettei simpukoille synny minkäänlaista vahinkoa.
4. Lajimääritysten ja mittausten jälkeen simpukat tulee palauttaa välittömästi niin lähelle niiden poimimispaikkaa kuin mahdollista.
5. Luvan käytöstä on toimitettava selvitys vuosittain Lapin elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskukselle 31.12. mennessä (1.1.2026 Lupa- ja valvontavirasto). Raportti voi olla esimerkiksi excel-taulukko LajiGIS -järjestelmästä tai laji.fi -järjestelmästä, josta käy ilmi tehdyt havainnot, niiden runsaus ja sijainti. Selvitys lähetetään diaarinumeron kera vuosittain 31.12. mennessä Lupa- ja valvontaviraston kirjaamoon.

Tämä lupa on voimassa Lapin maakunnan alueella lainvoimaiseksi tulon jälkeen 31.12.2030 asti.

Sovelletut oikeusohjeet

Luonnonsuojelulaki (9/2023) 69 §, 70 §, 83 §
Valtioneuvoston asetus luonnonsuojelusta (1066/2023) 6 §, 7 §, 8 §, Liitteet 1 ja 6
Valtion maksuperustelaki (150/1992) 6 §, 8 §
Valtioneuvoston asetus 1215/2023
Laki oikeudenkäynnistä hallintoasioissa (808/2019) 122 §

Perustelut

Jokihelmisimpukka on luonnonsuojelulain (9/2023) 69 §:n ja luonnonsuojeluasetuksen (1066/2023) 6 §:n ja liitteen 1 mukaisesti rauhoitettu eläinlaji sekä luonnonsuojelulain 75 §:n ja luonnonsuojeluasetuksen 7 § ja 8 §:n ja asetuksen liitteen 6 tarkoittama uhanalainen ja erityisesti suojeltava laji. Luonnonsuojelulain 70 §:n mukaan rauhoitettuihin eläinlajeihin kuuluvien yksilöiden pyydystäminen, siirtäminen toiseen paikkaan ja häiritseminen, erityisesti niiden elämänkierron kannalta tärkeillä paikoilla on kielletty. Luonnonsuojelulain 83 §:n mukaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi myöntää luvan poiketa 70 §:ssä säädetyistä rauhoitussäännöksistä, jos siitä ei ole haittaa eliölajin suotuisan suojelutason säilyttämiselle tai sen saavuttamiselle. Luonnonsuojelulain 3 §:n 4. kohdan määritelmän mukaan eliölajin suotuisalla suojelutasolla tarkoitetaan sitä, että laji pystyy pitkällä aikavälillä säilymään elinvoimaisena luontaisissa elinympäristöissään.

Toimittaessa tämän luvan mukaisesti jokihelmisimpukat eivät kuole eivätkä vahingoitu. Simpukoiden nostaminen ja mittaaminen ei vaikuta lajin suotuisaan suojelutasoon, koska yhtään yksilöä ei poisteta populaatiosta eikä eläimiä saa mitenkään vahingoittaa tunnistamisen tai mittaamistoimenpiteen aikana. Lapissa on runsaasti jokia ja puroja, joita ei ole vielä kartoitettu jokihelmisimpukan osalta.

Kartoitustietoa tarvitaan tietotason lisäämiseksi sekä esimerkiksi kunnostustoimien tai hankkeiden lajin suojelun huomioivaa suunnittelua varten.

On äärimmäisen tärkeää, että kunnostuskohteilla voidaan tehdä jokihelmisimpukkakartoitukset ja sen perusteella räätälöidä kunnostustoimenpiteet lajin kannalta parhaalla mahdollisella tavalla. Kunnostustoimilla parannetaan virtavesien tilaa ja jokihelmisimpukan elinolosuhteita. Mahdollisiin kunnostustoimien tai muun hankkeen edestä tapahtuviin siirtoihin tulee hakea erikseen poikkeuslupaa. Lupa ei oikeuta jokihelmisimpukkayksilöiden tappamiseen.

Ympäristöministeriön 22.1.2021 julkaiseman ”Jokihelmisimpukan eli raakun suojelun strategia ja toimenpidesuunnitelma 2020–2030” mukaan Lapin maakunnan alueella on 14 jokea, joiden simpukkapopulaatioiden tila tulisi selvittää kolmen vuoden sisällä ja 22 jokea, joiden simpukkapopulaatioiden tila tulisi selvittää kuuden vuoden sisällä (<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-361-197-9>). Yhteensä Lapin maakunnan alueella on noin 100 raakkujokea tai - puroa. Tämä lupa mahdollistaa jokihelmisimpukkakartoitukset ja populaation tilan tutkimukset sekä hoitotoimien ja kunnostustoimenpiteiden suunnittelun virtavesien ja raakun elinympäristöjen tilan parantamiseksi.

MUUTA HUOMIOITAVAA

Valtion aluehallinto uudistuu 1.1.2026

Vuoden 2026 alussa perustetaan kymmenen uutta elinvoimakeskusta nykyisten 15 ELY-keskuksen pohjalta. Elinvoimakeskukset hoitavat mm. elinkeinoihin, maaseutuun, liikenteeseen, ympäristöön ja luonnonvaroihin liittyviä kehittämis- ja edistämistehtäviä. Samalla perustetaan valtakunnallinen Lupa- ja valvontavirasto, johon siirtyvät ELY-keskusten ympäristön lupa-, ohjaus- ja valvontatehtävät. Poikkeuslupamenettelyt mukaan lukien lajiluvat siirtyvät lupa- ja valvontavirastoon.

Lisätietoa uudistuksesta: <https://www.ely-keskus.fi/valtion-aluehallinnon-uudistus>

PÄÄTÖKSEN VOIMAANTULO

Lainvoimaseksi tulon jälkeen.

LISÄTIETOJA PÄÄTÖKSESTÄ

Ylitarkastaja Merja Lipponen

puh. 0295 037 427

merja.lipponen@ely-keskus.fi

MUUTOKSENHAKU

Tähän päätökseen tyytymätön saa hakea muutosta valittamalla Pohjois-Suomen hallinto-oikeuteen. Valitusosoitus on päätöksen liitteenä.

HYVÄKSYMINEN

Tämä asiakirja on hyväksytty sähköisesti. Asian on esitellyt ylitarkastaja Merja Lipponen ja ratkaissut yksikönpäällikkö Jari Pasanen. Merkintä sähköisestä hyväksymisestä on asiakirjan viimeisellä sivulla.

LIITTEET

Valitusosoitus

PÄÄTÖS

Päätös hakijalle (sähköpostilla)

TIEDOKSIANTO

Suomen luonnonsuojeluliitto, Lapin piiri ry (sähköpostilla)

Lapin kunnat (sähköpostilla)

TIEDOKSI

Ympäristöministeriö (sähköpostilla)

Suomen ympäristökeskus (sähköpostilla)

Metsähallitus (sähköpostilla)

MAKSU

Luonnonsuojelua edistävään tutkimus- ja opetustarkoitukseen myönnettävät poikkeukset ja luvat ovat maksuttomia (Valtioneuvoston asetus (794/2024) elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten, työ- ja elinkeinotoimistojen sekä kehittämis- ja hallintokeskuksen maksullisista suoritteista vuonna 2025).

Tämä asiakirja LAPELY/4413/2025 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument LAPELY/4413/2025 har godkänts elektroniskt

Esittelijä Lipponen Merja 24.11.2025 14:32

Ratkaisija Pasanen Jari 24.11.2025 14:34